

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

الحمد لله رب العالمين و الصلاة والسلام على سيدنا و نبينا أبي القاسم المصطفى محمد و على أهل بيته الطيبين الطاهرين و اللعن على اعدائهم أجمعين.

در ادامه نقل اقوال در مسأله به نقل قول مرحوم شيخ اعظم از مشهور در این مسأله می پردازیم که در کتاب شریف مکاسب (ج 1 ص 454) مطرح فرموده اند: "ثم ان من الواجبات التي يحرم اخذ الاجرة عليها عند المشهور تحمل الشهادة بناء على وجوبه كما هو احد الاقوال في المسألة لقوله تعالى ولا يأب الشهداء اذا ما دعوا المفسر في الصحيح بالدعاء للتحمل." بنابراین، یکی از مکاسب حرام از منظر مشهور فقها این است که کسی بخواهد بر تحمل شهادت که فعلی از افعال واجب است اجرت بگیرد.

یک عنوان کلی از مکاسب محرمة اخذ اجرت بر واجبات است و وقتی شيخ اعظم به مصادیق آن می پردازد می فرماید: یکی از این مصادیق تحمل شهادت است، این که فرمود «بناء على وجوبه» تعریضی دارد به این که در وجوب تحمل شهادت اختلافی است و بنابراین که واجب باشد مستندش قول خدا است که فرمود: «وقتی کسی را برای تحمل شهادت دعوت کردند نباید ابا کند و نرود» و این آیه تاب هر دو تفسیر از شهادت یعنی تحمل و ادا را دارد، ولی در روایات صحیحه این جا مقام تحمل دانسته شده است. و بحث اقامه شهادت آیه ای جداگانه دارد. بنابراین، این آیه هر چند به حسب اطلاق هر دو حالت را شامل می شود ولی روایات می گوید در این جا مراد مقام تحمل است. فقها فرموده اند به استناد این آیه و روایات باب، تحمل شهادت واجب است، بنابراین، اخذ اجرت بر تحمل شهادت اجرت واجب می شود که حرام است.

در ادامه می فرماید: "و كذلك اداء الشهادة لوجوبه عينا أو كفاية وهو مع الوجوب العيني واضح اما مع الوجوب الكفائي فلان المستفاد من ادله الشهادة كون التحمل و الاداء حقاً للمشهد له على الشاهد" اخذ اجرت بر ادا هم حرام است چون اخذ اجرت بر واجب، حرام است، سپس می فرمایند این که واجب عینی باشد یا کفایی باشد در هر صورت برای مقام ادا، اخذ اجرت جایز نیست. بنابراین اگر فرض کنیم این عمل مستحب است دیگر اخذ اجرت بلاشکال است.

پس اگر شهادت دادن واجب عینی باشد که حرمت اخذ اجرت واضح است ولی در ارتباط با وجوب کفایی هم شیخ می فرماید: اخذ اجرت بر شهادت حرام است، چون مستفاد از نصوصی که در باب شهادت داریم این است که ادای شهادت حقی برای مشهود له است و این شهادت دادن که از ناحیه من صادر می شود حق مشهودله است که به نفع او شهادت داده می شود پس فرضی ندارد که کسی برای استیفای حق خودش چیزی بدهد.

کلام مرحوم شیخ اعظم این است که روایاتی داریم که از آن استفاده می شود که این شهادت دادن حق مشهود له است بنابراین، برای ادای حق مشهودله نمی توانیم از او مزدی بگیریم.

در ادامه شیخ نتیجه می گیرد: "فالموجود فی الخارج حق للمشهد له لایقابل بعوضٍ للزوم مقابله حق الشخص بشئٍ من ماله فیرجع الی اکل المال بالباطل" عمل شهادت شاهد قابلیت معاوضه با عوضی ندارد چون لازم می آید در برابر چیزی که برای خود مشهودله هست عوضی بدهد. و این مستلزم اکل مال به باطل است یعنی کسی تحصیل مال کند بدون هیچ آورده و معوضی. بنابراین مرحوم شیخ اعظم چه در مقام تحمل و چه در مقام ادا می فرماید اخذ اجرت بر شهادت حرام است.

ولی ایشان می فرماید شاهد برای شهادت دادن اگر قرار شد از مسیری بیاید فرقی ندارد که از محلی حرکت کند که دیوار به دیوار جایی است که باید شهادت تحمل شود یا مسیر دور باشد، شیخ می فرماید وقتی فرض کردیم تحمل شهادت واجب است مسافت قریبه و بعیده برای فرد فرقی نمی کند. منتها شیخ استدراک می کند: "نعم لو احتاج الی بذل مالٍ فالظاهر عدم وجوبه" یعنی گاهی برای این که از مسافت نزدیک یا دور باید خرجی کند یا کرایه بدهد واجب نیست که پول بدهد. از این عبارت استفاده می شود که مرحوم شیخ این واجب را واجب بدنی می داند نه واجب مالی.

البته بالاتر از آن شیخ می فرماید در مقام تحمل یا ادا اگر متصور باشد که مشهود له پیش شاهد بیاید، شاهد می تواند نرود و بگوید شما پیش من بیایید تا من شاهد شوم، مگر جایی که آمدن مشهود له نزد شاهد امکان نداشته باشد.

باز در کلام شیخ اعظم فرع دیگری است که اگر گفتیم تحمل شهادت یا اداء شهادت واجب کفایی است آیا شاهد می تواند به بقیه کسانی که وجوب متوجه آنها هم هست، از بقیه مالی بگیرد؟ شیخ می فرماید این کار را هم نمی تواند بکند یعنی از بقیه من وجب علیهم التحمل او الاداء پولی بگیرد با این استدلال که نفعی برای آنها حاصل شده است (این که مسئولیت شهادت از دوش آنها برداشته شده است)

و الحمد لله رب العالمین